

BIURO REDAKCJI:

Krakowskie-Przedmieście

Nr. 415.

Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku nie zwracają się.

Prenumerata w Warszawie:

Rocznie Rs. 8.—Półrocznie Rs. 4.—Kwartalnie Rs. 2.

Miesięcznie kop. 67.—Nr. pojedynczy kop. 5.

Wtorek, 31 Marca 1863.

PRENUMERATA:

w Biurze Redakcji

Nr. 415.

Oraz na wszystkich Stacjach Pocztych w Cesarstwie i Królestwie

Prenumerata na Prowincji:

Rocznie Rs. 9 k. 20.—Półrocznie 4 k. 60.—Kwartalnie 2 k. 30.

Za przesyłkę w kopertach Kwartalnie Rs. 1.

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ URZĘDOWA. — Wiadomości urzędowe z Królestwa i z Cesarstwa.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA. — Wiadomości zagraniczne.

Wiadomości rozmaite.
Wiadomości literackie.
Jurisprudencja.
Kursa papierów publicznych i pieniędzy.
Obwieszczenia.

RZECZY STAROŻYTNICZE. — Opis starożytności znajdujących się w Królestwie Polskim (ciąg dalszy).

UWADZENIE.

Redakcja „Dziennika Powszechnego”, uprasza Czytelników swoich tak w Warszawie jak i na prowincji mieszkających, o pospieszenie z wniesieniem prenumeraty za rozpoczynający się z d. 1 Kwietnia 1863 roku kwartał.

Cena Dziennika w Warszawie: rocznie R. 8 półrocz. „ 4 kwartal. „ 2 miesięcz. „ — k. 67
Na Prowincji: „ 9 „ 20 „ 4 „ 60 „ 2 „ 30
Za przesyłkę w kopertach kwar. rs. 1.W Warszawie, prenumerata przyjmuje się w Kantorze Głównym Redakcji, w domu pod Nr. 415, przy ulicy Krakowskie-Przedmieście, oraz w kantorach: *Achicki* przy ulicy Marszałkowskiej Nr 1065; *Byskiński* w domu Skwarcowa; *Blaszkowski* na Krakowskim-Przedmieściu Nr 395; *Dąbrowski* przy ulicy Marszałkowskiej Nr 1376; *Dąbrowski* ulica Czysta Nr 415a; *Dębski* przy ulicy Długiej Nr 489d; *Grabowski* przy ulicy Granicznej Nr 967; *Kwasniewski* przy ulicy Elektoralnej; *Kalinowski* przy ulicy Senatorskiej Nr 463; *Kędzierzawski* przy rogu ulicy Żelaznej i Chłodnej; *Potrębski* rogu ulicy Nowy-Swiat i Chmielnej; *Ralski* przy ulicy Nowy-Swiat i Książęcej; *Florian* *Hozman* przy ulicy Sto-Jankiej; *S. Rozman* przy ulicy Nowy-Swiat; *Stapla* przy ulicy Przejazd Nr 644; *Segedy* przy ulicy Długiej; *Schusta* przy ulicy Wierzbowej Nr 473; *J. Tyt'a* przy ulicy Miodowej Nr 489 lit. C; *Tybuchowski* przy ulicy Nowy-Swiat Nr 1300; *Krajewski* rogu S-to Krzyżkiej Nr 1352 b; *M. Cohn* przy ulicy Zabiej w pałacu Zamojskich; *Janiszewski* kupca, przy ulicy Nalewki w domu Hoba, Nr. 2256 *Levenhardow* Krakowskie-Przedmieście Nr. 375 albo 66 nowy; *Winkler* Nowy-Swiat i *Stuby* przy ulicy Nowy-Swiat.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Rada Administracyjna na posiedzeniu z dnia 22 Lutego (6 Marca) r. b., udzieliła Piotrowi *Garvie*, zamieszkałemu w Warszawie, 10-cio letni list przyznania, na wynaleziony przez niego aparat do szlichtowania osnów, zastosowany do warsztatu tkackiego mechanicznego.

Dyrekcja Ubezpieczeń. — Zawiadamia, że Główna Kasa Oszczędności z Kantorem Pomocznym, w Gmachu szkolnym, za Kościołem Ś-go Aleksan-

dra przy Alei Belwederskiej pomieszczonym, — w tygodniu upłynionym do d. 17 (29) Marca r. b. włącznie, wydała książeczek nowych 12, na które, tudzież na dawniejsze w 90 wnioskach, złożono rsr. 1,514 kop. 40. — Na żądanie zaś 230 uczestników (prócz procentu rsr. 36 k. 50 1/2, należnego za rok bieżący od całkowitych odbiorów) wypłaciła rsr. 9,326 kop. 97 i umorzyła książeczek 117. — Przewoźców 19,033 posiada kapitał rsr. 499,938 kop. 58 1/2. — Prezes *Wierwiczew*. — Naczelnik Kancelarii *Stomilski*.

Z Petersburga, 24 Marca.

We wtorek, 12 marca (v. s.), margrabia Pepoli, nowo uwierzytelniony w charakterze nadzwyczajnego posła i pełnomocnika ministra N. Króla Włoch przy Dworze Cesarskim, był przyjmowany na posłuchaniu przez Najjaśniejszego Pana i miał zaszczyt doręczyć Jego Cesarzkiej Mości swe listy uwierzytelniające. Bezpośrednio potem, kawaler Gianotti, radca; hrabia Tornielli, drugi sekretarz poselstwa włoskiego i p. Taccone, zastępca tegoż poselstwa, mieli zaszczyt być przedstawionymi Jego Cesarzkiej Mości. Tegoż dnia margrabia Oldoini, sprawujący interesy N. Króla Włoskiego, opuszczając swe stanowisko, miał zaszczyt być przyjętym przez Najjaśniejszego Pana na posłuchaniu pożegnawalnym.

Przez Najwyższe dyplomy z d. 20 lutego (v. s.), Najmilszej mianowani zostali kawalerami orderów: *św. Anny* 1-ej klasy, członkowie rady przy głównozarządzającym departamentem poczt: tajny radca *Aleksy Zubow*, i rzeczywisty radca stanu *Karol Fonton*; *św. Stanisława* 1-ej klasy, rzeczywisty radca stanu, budowniczy departamentu poczt i St. Petersburgskiego pocztamtu *Albert Kawos*.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ogólne sprawozdanie.

Kandydatura księcia Wilhelma Holsztyńsko-Sonderbursko-Glücksburgskiego, stanowiąc obecnie jeden z główniejszych przedmiotów zajęcia dzienników. *La France* utrzymuje, że do postawienia tej nowej kandydatury, gabinet angielski był skłoniony przez depesze od posła swego z Aten, donoszące, że wkrótce Griwas, którego popularność jest ogromna, ogłosił się dyktatorem. Dziennik ten dodaje, że książę Wilhelm uczynił przyjęcie kandydatury zależnym od kilku warunków, które wskazuje gabinet brytyjski zatwierdził, a między którymi znajduje się i ten, aby książę miał prawo utrzymywać gwardję królewską z 4,000 ludzi, choćby nawet cudzoziemców. Zdaje się, iż byłoby to oznaką nieufności dla narodu greckiego, i dla tego kandydatura księcia Wilhelma pomimo poparcia ze strony mocarstw opiekunów, które podobno jest jej zapewnione, mogłaby być niedobrze przyjęta w Grecji. Dla tego trudno dać wiarę, aby książę Wilhelm, postawił ten warunek, a tembardziej, aby go gabinet londyński zatwierdził.

Korespondencje z Aten objaśniają powody, dla których dwaj ministrowie greccy podali się do dymisji, a mianowicie mylnie postępowanie zgromadzenia narodowego, które podniecone niechęcią obecnemu gabinetowi, zawioliło, niedoświadczono w praktyce, mieszając prawa władzy wykonawczej z prawami władzy prawodawczej, spowodowało ten

rezultat. Obawiano się, aby nie nastąpiło rozzerwanie się gabinetu, który pośród wielkich trudności, dał dowody prawdziwego patriotyzmu i znakomitych zdolności.

Mianowanie p. Viskonti-Venosta ministrem spraw zagranicznych w gabinecie turyńskim, sprawiło pewną niechęć w sferach biurokracyjnych i senatu, gdzie sądzą że p. Visconti jest zbyt młody i nieczem jeszcze tak się nie odznaczył, aby mógł zajmować miejsce niedługo zajmowane przez hr. Cavoura. Zdaje się jednakże iż niechęć ta nie długo potrwa, p. Visconti bowiem dobrze pisze, i potrafi sobie zjednać przychylną opinię publiczną, ściśle trzymając się zasad swego sławnego poprzednika, hr. Cavoura.

W tych dniach minister stanu p. Schmerling, odwiedził hr. Rechberga i miał z nim kilkogodzinną naradę, która według krążących pogłosek ma związek z ustąpieniem p. Forgacza z gabinetu. Do tego czasu w sporze pomiędzy p. Schmerlingiem a p. Forgaczem, co do załatwienia sprawy węgierskiej, hr. Rechberg przyjmował rolę pośrednika; obecnie minister stanu pragnął zapewnić sobie poparcie swego niemieckiego kolegi, przy ostatecznem postanowieniu, którego nie można przy zbliżającym się zwołaniu rady państwa odroczyć.

O zaniechaniu ze strony Prus traktatu handlowego z Francją, nie tylko niema mowy, lecz owszem przeciwnie, w krótkim czasie podobno ma być zrobiony przez gabinet berliński krok, który sprawi zadziwienie w obzję przeciwników tego traktatu. Zapewniają iż wkrótce mają być wprowadzone w życie, o ile się dadzą, zasady i warunki tego traktatu.

(Ind. bel., W., Z., Sch. Z.)

Anglia.

Londyn, 26 Marca. Wystąpił w szranki nowy kandydat do tronu greckiego, w osobie księcia Wilhelma Szlezwig-Holsztyń-Sonderbursko-Glücksburgskiego. O tej kandydaturze *Times* mówi między innemi: „Książę ten jest mało co młodszy od księcia Alfreda, gdyż przyszedł na świat 24-go grudnia 1845 roku. Jest on także marynarzem, co w oczach narodu, trudniącego się żegluga, powinno być rzeczą nie małej wagi. Obok tego młodzieńce jego i zasady, jakie mógł poczerpnąć przy dworze duńskim, kroczącym na drodze konstytucyjnej, dają rękojmię, iż będzie dobrym i wyrozumiałym królem. W każdym razie brat przyszłego króla duńskiego i przyszłej królowej angielskiej, jest osobistością dość pożądaną. O ile dotąd wiadomo, tak rodzina księcia, jak i rząd angielski, zgadzają się na tę kandydaturę, przeciw której i inne państwa pierwszorzędne nie będą zapewne miały nic do nadmienienia. Wprawdzie i przeciw niemu możnaby poniekąd toż samo powiedzieć, co przeciw księciu Alfredowi, gdyż książę Wilhelm duński jest także drugim bratem przyszłego Króla Duńskiego i domniemanym następcą tronu. Zresztą wszystko to nie jest tak wielką przeszkodą, gdyż co do osoby księcia Alfreda, okoliczność ta nie była zbyt ściśle roztrząsana, lecz przeznaczone były inne ważniejsze powody, które co do księcia duńskiego nie mają miejsca. Rodzina królewsko-duńska pozostaje w stosunkach przyjaznych ze wszystkimi państwami europejskimi, a co do Francji, ta nie może mieć nic do nadmienienia przeciw kandydaturze do tronu greckiego księcia, którego kraj rodzinny jest zbyt szczerzy, ażeby mógł wywierać stanowczy wpływ na Wschodzie. Co się tyczy greków, pożąda-nem dla nich powinno być położenie końca bezkrólewiu. Kraj grecki znajduje się teraz w stanie anarchy, jakkolwiek nie w najgorszym tego wyrażenia znaczeniu, lecz zawsze taki wśród bezładu dość niebezpiecznego, ażeby natchnąć ludzi miłujących porządek życzeniem rychłego obsadzenia tronu. Finanse królestwa są w stanie opłakany i pozostaną w nim tak długo, dopóki trwać będzie rząd tymczasowy, nie posiadający ani władzy dostatecznej do ściągania podatków, ani powołania zdolnego władcę w obcych kapitalistów zaufanie. Jakkolwiek rząd dał godne pochwały dowody oszczędności, to ostatecznie atoli nie wiele się przydadzą dopóki nie będzie króla, któryby nadał instytucjom Grecji formę, uważaną przez państwa europejskie za niezbędną do zapewnienia należytego rozwoju. Zdaniem *Times'a*, w razie przyjęcia kandydatury księcia Wilhelma duńskiego, Anglia odstąpi Grecji jak najchętniej wyspy Jonskie.

Zwłoki generał sir James Outrama pochowane zostały wczoraj w opactwie Westminster.

Wczoraj sobotę zmarł w swym zamku Thirlestande, w wieku lat 78, hr. Lauderdale, znany poprzednio jako admirał, pod nazwą sir Antoniego Maitlanda.

Margrabia Hartington, mianowany lordem admirałmiej w miejsce chorego admirała Whitebrea'da, obrany został znowu w poniedziałek bez opozycji członkiem parlamentu.

Ogół towarów wywiezionych w r. zeszłym z połączonych królestw Wielkiej Brytanji, wyrównywał prawie ilości towarów eksportowanych z tegoż państwa w 1861 roku; wywieziono w r. 1862 rozmaitych przedmiotów za sumę 124 przeszło milionów fun. ster., a w r. 1861 za 125 przeszło milionów funt. ster. Co do ilości towarów, wywiezionych do rozmaitych krajów, zostających w stosunkach handlowych z Anglią, zasły znaczne zmiany. Kolonie angielskie pochłaniają, tak samo jak dawniej, około trzeciej części wywozu rocznego. Indie Wschodnie, jakkolwiek w r. zeszłym potrzebowały mniej niż dawniej towarów angielskich, za to deficyt w tym względzie pokryty został obstarunkami z Indji Zachodnich, Kanady i Australji. Stany Zjednoczone w r. 1861 nie wiele towarów z Anglii potrzebowały, lecz w r. zeszłym wywóz tamtejszy znowu się podniósł, jakkolwiek wynosił o 40% blisko mniej niż przeciętnie za lat poprzednich. Wywóz do Francji, pomimo przesilenia bawelniczego, wzrósł, lecz nie w tym stosunku co w r. 1861, w którym wywieziono o 65% więcej niż za lat poprzednich. Do krajów Ameryki południowej wywóz w ogóle zmniejszył się, lecz do Meksyku znacznie wzrósł. Nadzieje na świetne rezultaty handlu z Japonją nie ziściły się.

Austria.

Wiedeń, 27 Marca. Zapewniają, że spór pomiędzy ministerstwem stanu a kancelarją nadworną węgierską jest teraz rzeczywiście zawieszony, iż kiedykolwiek, a załatwienia jego nie tak przedko można się spodziewać. Chodzi tu o zwołanie sejmiku węgierskiego, co ministerstwo stanu uważa za niezbędne dla uzupełnienia ustawy całej monarchji, podczas gdy kancelarją nadworną nie uważa, iżby chwila obecna była do tego stosowna. Lecz oprócz tej kwestji, inne jeszcze okoliczności przyczyniają się, i to przeważnie, do zwiększenia przesilenia. Minister stanu miał żądać stanowczo, ażeby hr. Forgacz zobowiązał się niezwłocznie względem gabinetu, że

jak skoro sejm siedmiogrodzki będzie w stanie oświadczenia się za posłaniem na radę państwa swych reprezentantów, a zatem jak skoro rząd uzna się upoważnionym do uznania, iż sejmiona rada państwa staje się nawet pod względem formalnym kompletną, sam on (hr. Forgacz) zasiądzie w radzie państwa na ławie ministerjalnej, przez co stanie także pod względem formy zewnętrznej bezwarunkowo na gruncie ustawy lutowej. Jak słyhać, kwestja ta nie została dotąd załatwioną, lecz p. Schmerling nagli co do rychłego jej rozwiązania.

W wielkiem księstwie Siedmiogrodzkiem odbywają się obecnie posiedzenia rad komitatu politycznych węgierscy, w obec niebezpieczeństwa grożącego im z powodu zwolnić się mającego wkrótce sejm siedmiogrodzkiego, zgromadzili się licznie. Wnioski ich atoli, sądząc z dotychczasowego biegu narad, nie zdają się bynajmniej zgadzać z widokami stronnictwa żądającego sobie sejm i ze sposobem myślenia uniwersytetu narodu saskiego. Na posiedzeniu rady komitatu dolno-Szolońskiego postanowiono dążyć do „zadosyć uczynienia potrzebom narodowości” i do „powrotu na drogę legalną” co do poboru podatków. *Magyar Szajlo*, podający większą część szczegółów powyższych, wynurza przekonanie, że należałoby podać powtórnie Cesarzowi adres.

Z Wenecji donoszą, że starano się zbadać usposobienie ludności tamecznej co do projektu rozpisanja w królestwie Lombardzko-Weneckim bezpośrednich do rady państwa wyborów, i że przekonano się, że podobny środek nie miałby wielkich szans powodzenia.

Infantka Izabella, najstarsza córka królowej hiszpańskiej, ozdobią została przez Cesarza austriackiego orderem krzyża gwiazdźstego. — Baron Sina, b. poseł króla Otona przy dworze Wiedeńskim, dawał onegdaj świetny wieczer, na którym znajdowało się przeszło 300 osób. W liczbie gości widziano kilku arcyksiążąt, oraz znaczną liczbę ministrów, ambasadorów i innych znakomitości.

Francja.

Paryż, 26 Marca. Komisja budżetowa ciała prawodawczego zamierza zaproponować znaczne redukcje w budżecie ministerstwa marynarki, i silnie występuje przeciwko uzbrojeniu proponowanemu, a nawet już w części urzeczywistnionemu. Zapewne na tem polu będzie prowadzona żywa walka pomiędzy komisją a komisarami rządowymi. Jutro ciało prawodawcze miało rozpocząć rozprawę nad prawem o poborze 100,000 ludzi. P. Picard, przy tej sposobności, jak zapewniają, wznowi kwestję wojny meksykańskiej, której przypisują tak wysoką cyfrę poboru. Rozprawy te dadzą mu możność okazania ponownie swym wyborem, że wcale nie zasłużył na ich potępienie i że walka jaką z nim chce prowadzić p. Havin, nieczem nie jest usprawiedliwioną.

Wczoraj odbyło się zebranie przygotowawcze wyborów młodych adwokatów i literatów, u p. Hérolda, adwokata przy sądzie kasacyjnym i członka komitetu p. Carnot. Przedmiotem rozpraw była kwestja powtórnego wyboru pięciu obecnych deputowanych, stanowiących krainową lewą stronę. Jedni przemawiali za ponownym wyborem, uznając to za kwestję taktyki politycznej. Drudzy żądali aby ten wybór nie był uchwalony w podobny sposób, lecz dopiero po roztrząśnięciu zalet każdego z osobna z wycho-

RZECZY STAROŻYTNICZE

Opisy zabytków Starożytności, przez Delegację wysłaną z polecenia Rady Administracyjnej Królestwa zebrane

W GUBERNJI RADOŃSKIEJ

w latach 1844 i 1846.

(Dalszy ciąg, patrz Nr. 70).

4. POWIAT STOBNICZKI.

Miejsce powiatowe Stobnicza właściwie Stobnica, własność Rządu. Zdaje się, że osada tutejsza wcześniej przed Kazimierzem Wielkim miastem być musiała, prawem jednakże Niemiec rządziła się dopiero od r. 1360 na mocy przywileju tego Monarchy. Przywilej ten, stanowiący nową lokację miasta, brzmi dosłownie:

Privilegium civitatis Stobnicza locationis.

In nomine Domini Amen.

Quod Magnificencia regum fieri decrevit aut horitas ratum atque gratum debet perpetuis temporibus permanere, proinde nos Casimirus Dei gratia rex Poloniae necnon terrarum Cracovie, Sandomiriae, Seradzie, Lancienensis, Cujavio, Pomeraniae, Russiaeque Dominus et heres. Ad universorum et singulorum tam praesentium quam futurorum et specialiter quorum interest notitiam deducimus per praesentes lucidius declarando, quod consideratis et attentis commodis et utilitate civium nostrorum de Stobnicza per quod et quando succedente tempore poterint dante Domino in melius reformari nec non dignis et fidelibus obsequiis quacumque diversis modo exhibuerunt in futurum. Horum igitur et aliorum ipsorum benemeritorum intuitu ipsos specialiter favoris gratia prosequi cupientes, ut iis fructus accrescant commodi et honoris eandem Stobniczam civitatem ac antiquam villam Stobniczam ac etiam villam dictam Villanczin una cum omnibus aliis villis quae pro-

cedente tempore in rubetis, mericis, dictae civitati et villis praedictis continuis, per extirpationem earum edificare proterini et locari his villis duntaxat exceptis videlicet Ponate et Sclanow omnes in districtu vislicensi situate de iure Polonico in jus Theutonicum Schredense, praesentibus transferimus perpetuis temporibus duraturas. Removentes ibidem ab eisdem villis omnia iura polonica alia ac modo eo consuetudine polonicae universas quae ipsum jus Theutonicum noviori quod Szredzkie dicitur impedire, seu perturbare conservaverunt. Absolvimus insuper et eximimus ac etiam tenore praesentium perpetuo liberamus praefatos nostros cives ac scultores, Cmethones et incolas predictorum villarum ab omnibus iuribus, jurisdictionibus et potestacionibus omnium palatinorum, castellanorum, iudicum, subjudicumque universorum regni nostri ac ministerialium eodem. Ita quod coram eis eorum aliquo incusis furti, sanguinis, homicidii, incendii, membrorum mutilacionibus, et aliis quibuscumque excessibus citati minime respondere tenebuntur. Sed Cmethones et incolas villarum predictarum et civitatis coram suis scultelis et advocato, qui sunt aut ibidem pro tempore, fuerint, scultelus vero, et advocatus praedicti coram nobis seu nostro generalis iudicio dummodo per litteras nostras nostrae sigillo sigillatam revocati fuerint, tunc de sequentibus non alio nisi iure Theutonico novi fori quod Szredzkie dicitur respondere sint astricti.

In causis autem criminalibus et capitalibus praefatis scultelis iudicandi, sententiandi, puniendi et condemnandi damus et concedimus tenore praesentium plenam et omnimodam potestatem pro ut ipsum jus Theutonicum Szredense in suis capitulis et requirit.

Damus insuper et concedimus praefatis nostris civibus de Stobnicza et Cmethonibus in praefatis villis tam locatis quam locandis, in praefatis mericis et rubetis per extirpationem eorum, ut ab omnibus nostris collectis, contri-

butionibus, calligiis et exactionibus ac etiam angariis et perangariis universis quocumque nomine nuncupentur, sint liberi et immunes et soluti ad sedecim annos ab anno Domini milesimo trecentesimo sexagesimo computando plenam et omnimodam tenore praesentium — libertatem. Qua expirata nobis de quolibet laneo octo scotos grosorum solvere tenebuntur. De censu quoque domorum ipsorum anno secundum consuetudinem terrae et prout ipsum jus Szredense requirit et postulat satis facere sint astricti. Ut praesens privilegium robur obtineat perpetuae firmitatis, illud majori nostro sigillo mandavimus roborari.

Actum et datum Visliciae in crastino beati Marci Evangelistae sub anno Domini milesimo tricesimo sexagesimo secundo, praesentibus his testibus: Stanislaw Malogostensi Castellano — Bodzanta procuratore nostro generali, Maczkone Cancellario nostro Dobinensi — et Przedborio de Brzezie, ac Joanne Zorawicki Magistro coquinae nostro nec non Jacobio de Xancza et quam plurimis aliis fide Dignis.

Datum per manus Domini Joannis Cancellarii nostri Cracoviensis.

Zamek za miastem na równinie nad stawem stojący, początkiem swoim odległych sięga czasów.

Pierwotkowo był królewskim, wyznaczony później Zygmuntowi Swidrigiellie Księciu Litewskiemu, wnet przez niego opuszczony, znowu się w królewskie obrócił. Zamieszkiwali go starostowie, którzy oprócz tego mieli obszerny dom z oficynami w samym rynku miasta. W czasie wojny Szwedzkiej w roku 1657 razem z miastem wiele uciepiał, tak dalece, że Jan Klemens z Branic Marszałek nadworny Koronny otrzymawszy od króla starostwo tutejsze, starożytne mury zamkowe na nowy pałac w r. 1661 przerobił, dawszy mu, ówczesną włoską budowę; — to jego dzieło mało co dłużej nad wiek przetrwało.

Objawczy starostwo Stobnickie Elias z Granowa Wodziecki General Małopolski w r. 1783, nie tylko zamek tutejszy zupełnie odnowił ale przez przybudowanie oficyn znacznie powiększył.

Jest to gmach jednopiętrowy z oficynami, kaplicą i obszernym dziedzińcem. Po zniszczeniu starostwa mieścił w sobie tameczne obwodowe władze, a przeszedszy na mocy ukazu Najjaśniejszego Pana w roku 1838 na własność donacyjną Jenerala Majora Bohlen, cagle jest zamieszkiwany i w dobrym utrzymywany stanie.

Znajduje się przy nim ogród włoski piękny, ale zaniedbany; — nad schodami tablica marmurowa z wrytym w głąb napisem obejmującym wzmiankę o dwukrotnej restauracji tego gmachu.

Z drugiej strony stawu stoi na pagórku niewielka ale przyjemnych niezmierznie wymiarów Gotycka świątynia. Założył ją Kazimierz Wielki już w końcu panowania swego i w bogate zaopatrył sprzęty. Wiele zapewne przetrwała katastrof, zewnętrznie jednak mury w pierwotnym dochowała stan. O ile pod grubym tyńkiem rozeznąć można stawiąca jest z kamienia wapiennego, płasko ciosanego. Część kapłanska niższa od nawy; z prawej strony kościoła jest kaplica, z lewej zakrystja i babiniec, a drugi babiniec przy głównem wejściu; zakończona jest 3-ma ścianami. Przy złamaniu murów szkapry, a pomiędzy niemi ogrojec kopułkowatym dachem przykryty, na 4-ch podparty kolumnach. Ogrojec ten zdaje się dziełem XVI wieku. Szkapry przy zakrystji zakończone są klinowato, a cały gmachy od tej strony nader jest gruntowny, i za wzór prawdziwie gotyckich wymiarów może posłużyć.

Lubo wiązanie dachu jest dawne i modrzewiowe, zdaje się jednak, że go przy odnawianiu kościoła znacznie niższe musiano, — dach sam pokryty jest gontem a malarz na pokrycie blaszane.

Sklepienie nawy związane jest w dwa filary, w posrodku wzdłuż ustawione na wzór Wiskielkiego kościoła. W miejscach, gdzie się wychodzą z nich łuki z sobą przebijają, umieszczone są herby królewskie t. j. orzeł i głowa wolowa. Łuki sklepienia nad częścią kapłanską zbiegają bezpośrednio na ściany, i zakończone są zwykłymi gotyckimi stylowemi gronami.

Wszystkie ołtarze są nowsze, a co gorsza pod względem sztuki, piękności tego kościoła nie odpowiadają, — zich stylu i szkoly widąc iż są stawiane po wojnach Szwedzkich, co pozwala się domyślać, że dawnym czasie pogorzeli kościoła zginąć musiały. Dwa nagrobki rodziny Łętowskich, które się tu znajdują, — są także nowszych czasów dziełem.

Wiele jednak ciekawym jest skarbiec tutejszy; — oprócz pięknej gotyckiej monstrancji, jaką i przy innych kościołach widzieć można, przechowane tu są dwie pamiątki z czasów jeszcze założyciela — to jest kielich i relikwiarz, w którym była złożoną głowa Świętej Marii Magdaleny. Na pierwszym wyrobione są w płaskorzeźbie obrazy przedstawiające sceny z życia Najświętszej Panny i Zbawiciela. Dno jego wyciane jest w okragle rzeźby i podwyższone galeryjką w same rzeźbyki misternie wyrobioną. Na tem dnie dookoła napis scholastycznymi literami. *Calix Regis Casimiri*. W miejscu, w którym jest kielich trzyma ręką, znajdują się 4 błękitno emaliowane a sześcioma lukami opisane tarce, w których środku na tarczach zwyczajnych w polu czerwonym, już to orły, już głowy wolowe.Relikwiarz S-tej Marii Magdaleny wyobraza prawie w naturalnej wielkości popiersie niewiasty, której głowa osoblwym rodzajem czepej jest okryta. Na podstawie na samych piersiach znajduje się biały orzeł na polu czerwono emalowanym, a od niego w prawo zaczynając do koła podstawy napis gotyckimi wyrobionymi literami w tych wyrazach: *Kaz rex Poloniae fecit caput istud in honorem*

dzających. Zgromadzenie w końcu uchwaliło następujący wniosek: „Większość zebrania postanawia, że powtórny wybór pięciu deputowanych w dawniejszych ich okręgach wyborczych uznawany być ma za konieczny.” Za wnioskiem tym oświadczyło się 20 głosów, przeciw niemu 16, a 5-u z obecnych nieuczestników odmówiło głosowania. W sobotę ma być powtórne zebranie u p. Herolda.

Przewozy parowców *Ceres*, wczoraj odpłynął z Tulonu do Vera-Cruz, zabrawszy z sobą zapasy wojenne, i pojedynczych żołnierzy, udających się do swych oddziałów. Fregata parowa *Panama*, która w końcu marca miała odpłynąć z Tulonu do Meksyku, uda się tam chyba dopiero w drugiej połowie kwietnia. Zapewniają, że Cesarz zamierza ogłosić nagrodę 50 tysięcy franków, za odkrycie lekarstwa przeciw żółtej febrze.

Coraz bardziej zapewniają, że budowa kolei żelaznej z Cetto do Marsylii została powierzona kompanii Ljónsko-Srońdzkiej i to pod następującymi warunkami: kompania zobowiązana będzie wykonać roboty za 372 milionów fr., a rząd w zamian da jej zapomogę 150 milionów fr. i poręczenie nie tylko co do przyszłych robót lecz i co do kolei bocznych i sieci wykonanej od czasu pierwszej koncesji.

Wczoraj rozeszła się pogłoska, że nowa pożyczka włoska urzędowo była notowana na tutejszej giełdzie, lecz wiadomość ta była przedwczesna, i nastąpi to dopiero jutro, jak zapewniają. Hrabia Artom, należący do postaw: włoskiego w Paryżu, został mianowany sekretarzem generalnym w ministerstwie spraw zagranicznych w Turynie. P. Ratazzi ma dziś przybyć do Paryża.

Journal de Haer donosi, że nowy wice-król Egiptu podpisał układ z kompanią kierowaną przez p. Lesseps, w którym uznaje zobowiązanie dane przez swego poprzednika, wniesienia do kasy kompanii 54 milionów fr., którą to sumę zamierza wypłacać w ratach miesięcznych po 1,400,000 fr. Z Aleksandrii donoszą pod d. 20 m. b. m., że odkryto spisek na życie wice-króla. Pomiędzy aresztowanymi znajdują się, mający pewne znaczenie zek, Niazzy-bej intendent Mustafy-Paszy brata wice-króla, i dwóch jego oficjalistów. Wszyscy trzej powyżej wspomnieni zostali odesłani do Konstantynopola, gdzie Sultán zdecydował o ich losie. Innych aresztowanych odesłano do Sennaru do Fez-Oglu. Wiadomość ta sprawiła wielkie wrażenie w Egipcie, które jednakże już zaczyna się uspokajać. Wice-król odbierał codziennie oznaki przywiązania od ludu i od osiedlonych tam Europejczyków, bo wszyscy, z powodu jego działań, pokładają w nim wielką ufność. Niechęć okazują tylko fanatycy tureccy, nie licząc stronniczy Mustafy-Paszy, obecnie sprawującego obowiązki ministra skarbu w Konstantynopolu, a który zapewne nie będzie towarzyszył wice-królowi w podróży do Egiptu, gdzie czynnie przysposobiają się na przyjęcie głowy islamizmu.

Włochy.

Turyn, 24 Marca. Przed czterema miesiącami, kiedy p. Farini obejmował prezydenturę rady gabinetu, już mówiono, że stan jego zdrowia nie pozwoli mu długo pozostać w urzędowaniu, tak jak nie pozwalał mu przyjąć żadnego wydziału. Przewidywania te sprawdziły się, a praca umysłowa i trudy parlamentarne tak pogorszyły jego chorobę w ostatnich czasach, że musiano pomyśleć o uwolnieniu go od tego ciężaru. Dymisja jego została przesłana w sobotę Królowi, którego nie było w Turynie, i który dopiero wczoraj udzielił przychylną odpowiedź, a prezydent gabinetu powierzył p. Minghettemu. Lecz dwaj inni ministrowie, spraw zagranicznych i marynarki, hr. Pasolini i margr. di Negro, doowiedziawszy się o ustąpieniu p. Fariniego, także podali się do dymisji. Zawiadomiony o tem Król, na prośbę innych ministrów przybył wczoraj w nocy do Turynu. Dziś zaś rano przybył na radzie ministrów, i podpisał dekret, mianujący p. Minghettema prezesem rady, udzielający żądane uwolnienie p.

Pasoliniemu i mianujący jego następcą p. Visconti-Venosta. Podanie zaś p. di Negro, nie zostało uwzględnione. P. Visconti-Venosta po raz pierwszy wchodzi do gabinetu, jest człowiekiem młodym (ma 35 lat wieku) i dopiero od trzech czy czterech lat wziął udział w sprawach publicznych. Pierwszy raz imię jego stało się głośnie w Włoszech w 1859 r. w czasie wojny lombardzkiej, kiedy pobudził on do powstania miasto Varese i cały kraj pomiędzy jeziorami Como a Szwajcarią dla ułatwienia przystępu Garibaldiemu. P. Visconti-Venosta miał w kieszeni nominację od hr. Cavoura na komisarza nadzwyczajnego, rządu piemonteńskiego w miejscach przez niego pobudzonych do powstania.

Po zawarciu pokoju w Villafranca, p. Visconti został wybrany na deputowanego z Varese, gdzie się rozdził i które to miasto dotąd reprezentuje. Towarzyszył on p. Fariniemu do Neapolu, w charakterze dyrektora jego gabinetu, a teraz kiedy chcieli dać udział w rządzie Lombardzkiemu, powołano go na sekretarza generalnego w ministerstwie spraw zagranicznych. Obecnie zaś został ministrem, ani razu nie brałszy czynnego udziału w sprawach, co po raz pierwszy zdarza się we Włoszech. Nominację swą zawdzięcza on p. Minghettemu, który uznawszy, że nie jest jeszcze stosowna chwila powierzenia tak ważnego wydziału jednemu z ludzi, należących do stronnictwa La Farina-Ratazzi, nie dawno zlanego z większością, wyszukał człowieka, któryby nie wzbudzał niechęci zazdrości, dawał rękojmię że obecna polityka nie ulegnie zmianie, a zarazem pozostawił nadzieję ludziom pragnącym władzy, zajęcia po nim miejsca, ponieważ p. Visconti może być uważany tylko jako tymczasowy minister. P. Minghetti zawiadamiający dziś iż o tej nominacji, w skutku okazanych oznak zażyczenia, dodał, że nominacja ta miała służyć, że w polityce zagranicznej nie będzie żadna zmiana. Zapewniają, że dotychczasowe miejsce p. Visconti, zajmie p. Artom, obecnie sekretarz poselstwa włoskiego w Paryżu.

Wczoraj w sferach dobrze zawiadomionych zapewniają, że podanie p. di Negro zostało przyjęte i że jego następcą został mianowany p. Sella, były minister skarbu w gabinecie p. Ratazzego. Lecz musiano zaniechać tego wyboru, raz że p. Sella nie był skłonny do przyjęcia wydziału marynarki, powtórę że marynarze nie najchętniej przyjąłby tę nominację i potracenie, że w stronnictwie trzeci, którego jedynym z naczelników był p. Sella, postawiono mu pewne zarzuty, a jego wejście do gabinetu, mogłoby rozewrzeć zgodę tego stronnictwa z większością, zgodę z tak wielkim osiągnięciem mozołem.

P. Peruzzi przedstawił izbie projekt do prawa o reformie administracyjnej, nadający w gminie, prawo głosowania wszystkim płacącym jakiegokolwiek podatki. Przez powierzenie prowincjom znacznej części robót publicznych i średnich zakładów naukowych, decentralizacja ustala się na rozległych podstawach. W ogóle we Włoszech uznają potrzebę pozostawienia prowincjom i gminom znacznych atrybucji, powołania ich do czynniejszego życia publicznego. Różnice w zdaniu istnieją tylko co do właściwości czasu wprowadzenia tych zmian. Są politycy utrzymujący, że stronnictwa są jeszcze zbyt czynne aby rząd pozbawiał się atrybucji, wzmagających jego wpływ. Pan Peruzzi pokłada ufność w rozsądku i dojrzałości politycznej kraju, a doświadczenie lat ostatnich niejako usprawiedliwia jego mniemanie.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Kopenhaga, 29 Marca. Na wczorajszym mecie w Casino, przyjęto jednogłośnie postanowienia mające na celu, oddzielenie Holstynii i rozwój konstytucyjny w Danii wraz z Holstynią. W loży dyplomatycznej znajdował się poseł szwedzki i minister rozydent hanzeatycki; loża ministrów była pusta.

Nowy-Jork, 19 Marca. Wiadomość o przybyciu wojska z Yazoo jest bez-

zasadną. Atak komandora Farraguta na port Hudson został odparty. Powódź zalała brzegi rzeki Mississippi w stanach Mississippi i Luisianie. P. Conrad podał na kongresie Stanów południowych wniosek pokoju, oparty na warunkach niezależności. Dochodził znowu wieści, że ofiarowano ministerstwu skarbu sto milionów dolarów w złocie w cenie obecnego kursu. P. Chase powrócił z Nowego-Jorku do Waszyngtonu, nie zabierając pożyczki. — Do wczoraj wojsk meksykańskich, pp. Ortega i Comonfort zgromadzili w Puebli 35,000 ludzi. — Wojska hiszpańskie wyszły z Hawany w celu przytłumienia powstania w Guayalin i Monte-Christo na wyspie San Domingo.

Pariz, 28 Marca. Monitor w części urzędowej donosi o zniesieniu wszystkich oddziałów powstania anamińskiego i o zajęciu wszystkich warunków i baterii powstańców. Po bardzo uciążliwej kampanii, w której jednak mało padło ofiar, wszelki opór ze strony powstańców został zaniechany.

Smirna, 21 Marca. Biskup wyznania greckiego żądał wypuszczenia na wolność przewoźców, uwięzionych w powodu przesławiania żydów; władze nie uwzględniły jego żądania.

London, 28 Marca. Dziennik *Morning Post* umieszcza co następuje: „Wczoraj krążyła pogłoska, że prawnicy korony oświadczyli, iż zajęcie parostanku angielskiego *Peterhof* przez skonfederowanych jest nieprawne, i że rząd angielski wydał rozporządzenie powiększenia floty w Indjach zachodnich. Pogłoska ta, dodaje tenże dziennik, jest mylną. Komander Wilkes miał wszelkie prawo zatrzymania statku *Peterhof*, jako podejrzanego.”

Madryt, 27 Marca. Prezes gabinetu miał oświadczyć panu Olozaga, że obecny gabinet nie postępuje po drodze polityki marszałka Odonnella, i że program jego jest zachowawczo-liberalny.

Ateny, 21 Marca. Niekarność w wojsku przybiera coraz większe rozmiary. Kupey z Aten i z Pireus podali prośbę do zgromadzenia narodowego o przywrócenie jenerału dowództwa. Minister wojny podał się do dymisji, lecz podanie to nie zostało uwzględnione. Minister spraw zagranicznych wystąpił stanowczo z gabinetu, a zarząd jego wydziału objął tymczasowo minister sprawiedliwości. Komisja skarbową podała wniosek zniesienia wszystkich konsulatów platnych.

Konstantynopol, 27 Marca. Sultán opóźnił swój wyjazd o kilka dni, póki eskadra nie będzie zupełnie do podróży przysposobiona. Abderahman-Pasza objęcie miejsce dotychczasowego gubernatora Szumli, który się dopuścił przekroczenia obowiązków względem poddanych austriackich. Nowy poseł pruski przy Porcie, hr. Brassier de St. Simon przybył dziś rano do Konstantynopola. Zakonnik z Szumli pod Trebinją, wrócił do klasztoru, za wstawieniem się rządu austriackiego u Porty.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Dnia wczorajszego stan powietrza był bardzo zmienny i prawdziwie marcowy, w nocy śnieg padał, z rana niebo pochmurne, później chwilowo na pół pogodne, po południu śnieg przuszył, wieczorem niebo zupełnie pogodne. Powietrze chłodne, średnia temperatura dnia jest 1½ stop. R. zimna, największe ciepło po południu wynosiło ½, największe zimno w nocy 2½ stop. R. Barometr wzniósł się, średnia jego wysokość jest 736,32 milimetrów. Wiatr panował północno-zachodni, przed południem mocny, po południu mierny.

— Dnia 1 Stycznia r. b. do wsi i gminy Pogorzecze, w pow. Stanisławskim, przybył Judka Kordon, handlarz, z miasta Węgrowska, pow. Siedleckiego, i napisał się w karczmie wódki z Franciszkiem Szelest, służącym dworskim, wyszedł z niej, a gdy do domu swego nie przybył, krewni jego zarządzić przedsięwzięli poszukiwania. Te zrazu skutku nie odniosły, dopiero kiedy Wójt gminy

Pogorzecze zajął się śledzeniem rzeczonego Kordona, w dniu 14 t. m. i r. dostrzegł o pół wiorsty od wsi Pogorzecze, w bliskości rzeki, Liwiec, miejsce krwią zbroczone i piaskiem zasypiane, przyczem znajdował się wspomniany Franciszek Szelest, a ten przyznał się że napisał się w dniu 1 Stycznia w karczmie wódki z Judką Kordon, wprowadził go nad rzeczoną rzekę Liwiec, pod pozorem sprzedania mu ukrytej tam wulgi i wspólnie z Wojciechem Zegotą fornałem, zabił Kordona przez cięcie siekierą w głowę, — poczem znalezione przy nim pieniądze w ilości rs. 200, pomiędzy siebie rozdzielili, a trupa w przerebel przy moście wrzucili, z kądem też zwłoki zamordowanego zostały wydobyte. Sprawców tych właścicielu Sądowi do ukarania oddano.

— Na folwarku Mazurki, w gm. Dowsupoda, pow. Augustowskim, dnia 18 Stycznia r. b., z przypadkowego zapalenia się lasów w czasie suszenia słoju, wszczął się pożar, który zniszczył gorzelnię mrowaną, ubezpieczoną na rs. 1,950, oraz zboża i rozmaitych ruchomości na rs. 100.

— Dnia 28 Lutego r. b. odbyło się w Petersburgu posiedzenie oddziału archeologii ruskiej i słowiańskiej Cesarzowskiego Archeologicznego Towarzystwa, pod przewodnictwem p. Szelestowskiego. — Na posiedzeniu tem, między innemi, sekretarz towarzystwa p. Weljminów zawiadomił, że ustanowiono pod jego przewodnictwem komisja dla rozpatrzenia monet i medalów, które zamierza nabyć dla swego muzeum Uniwersytet św. Włodzimierza, a konieczną dane mu poruczenie i odezwę swą przesłała radzie pomienionego uniwersytetu.

— Członek korespondent Moroszkina, odczytał napisaną przez siebie rozprawę kościelno-historyczną „O imionach osobistych słowian ruskich”, która ma być wydrukowana w *Lwowskich Obzrach*. Członek korespondent Gornostajew, zakomunikował sprawozdanie o swej podróży do Moskwy dokonanej z polecenia towarzystwa, dla jak najdokładniejszego skopijowania miniatury, wyobrażającej rodzinę książęcą w Sborniku 1073 r., oraz dla przejrzenia niektórych rękopisów, w których można znaleźć wzmianki o starożytnych ruskich ubiorach z XII, XIII i XIV wieków. — Oprócz rysunku rodziny Królewskiej, oraz znaków zodiaku z wspomnianego Sbornika, p. Gornostajew dostarczył *fac-simile* kilku tytułowych liter z Mszału z 1400 r. oraz figury wojowników z *Czety Minc*. — Członek Prochorow przedstawił dla muzeum towarzystwa model starożytny bizantyjskiej skrzyni srebrnej z zakrytą soboru Uspenskiego w Moskwie, która ma pochodzić z XI wieku. — P. Kunik doniósł, że na zlecenie towarzystwa nabył starożytny rysunek *diatenei* (Kremla) w Nowogrodzie, celem pomieszczenia takowego w *Lwowskich Obzrach*. — Członek-korespondent Destanis odczytał swe objaśnienie monogramu greckiego na tablicy kamiennej, należącej do p. Norowa, a wywiezionej przez niego z katakumb Aleksandrii w Egipcie. — W końcu p. Prochorow zakomunikował towarzystwu 7-my zeszyt wydawanego przez siebie czasopisma: „Chrześcijańskiej Archeologii.”

— Podajemy tu niektóre ciekawsze cyfry dotyczące obrotów handlowych na jarmarku Kreszczeńskim i tak zwanych kontraktów Kijowskich. I tak: towarów, podług deklaracji samych kupców, przywieziono na jarmark za 1,846,690 rs., sprzedano zaś za 498,350 rs. — Handlarze hurtowni zapewniają, że sprzedaż towarów odbywała się w ¾, częściami na kredyt, a tylko za ¼, płacono gotówką. W porównaniu z kontraktami zeszłorocznymi przywieziono towarów mniej na 665,023 rs., sprzedano zaś mniej na 423,300 rs. — Pierwsze miejsce w sprzedaży produktów miejscowych zajmowała mączka cukrowa, rafinaty i wódka. Mączki cukrowej sprzedano w ogóle do 200,000 pudów, po 5 rs. 50 kop., do 6 rs. 25 kop. za pud., ale sprzedaż wyłącznie odbywała się za gotówkę. — Rafinatu sprzedano do 100,000 pudów, z dostawą po większej części do rozmaitych miast Cesarstwa, w Kwiecinu, Maju i Czerwiecu, pocenie od 8 r. 40 k., do 8 r. 60 kop. za pud., z zadatkami po 2 do 3 rs. za pud. — Podczas jarmarku pozaważano także znaczne umowy względem przeróbki mączki

na cukier rafinowany, po cenie za przeróbkę od 1 rs. 65 k. do 2 rs. 15 k. od puda. Okowity sprzedano około 150,000 wiader, częścią za gotówkę, częścią z zadatkami.

Obroty pieniężne były mało znaczące i tylko kantory fabryk cukrowych hrabiów Braniekich i księcia Sanguski używały kredytu nieograniczonego, tak, iż kapitaliści oddawali im swe kapitały na 6%, i 5%, za prostym rewersem, gdy tymczasem innym fabrykom nie podobna było zaciągnąć pożyczek. — Wskłsi przedstawiono do wypłaty na 801,744 rs., zaprotestowano na 85,345 rs. 70 k., spłacono zaś długów wekslowych i rewersowych na 178,488 rs. — Kontraktów na sprzedaż mączki cukrowej zawarto na rs. 146,218 k. 75, okowity na 52,909 rs. — Miasto za najem miejsce pod kramy zyskało 11,036 rs. — W ogóle rezultat jarmarku Kijowskiego okazał się niepomysłnym a nawet stratnym dla handlujących, główną zaś przyczyną tego był brak kredytu prywatnego.

— Na pamiątkę tysiąclecia rocznicy uroczystości SS. apostołów słowiańskich Cyryla i Metodego, p. Mencl, artysta rzeźbiarz w Karlinie, przysposabia rzeźbę przedstawiającą tych świętych braci solunskich.

— Znanym fortepianistą czeski p. Fryderyk Smietana, otworzy znowu wkrótce w Pradze szkołę muzyczną, którą kierować będzie wspólnie z p. Ferdynandem Hellerem, dyrektorem towarzystwa śpiewaków czeskich *Mahol*. W szkole tej uczyć będą gry na fortepianie, śpiewu, teorii muzyki i kompozycji.

— Niedawno doniosły dzienniki amerykańskie, że Brigham Young, prezydent i wielki prorok Mormonów, wysłał trzysta rodzin do południowej części terytorium Utah, żeli założywszy tam osady, zajęły się uprawą bawelny, przewidując, iż wojna domowa w Stanach Zjednoczonych, nie tak prędko się zakończy. Dzienniki angielskie widząc w tem wysoki rozum proroka Mormonów, podają o nim pewne szczegóły, z których ciekawse przytaczamy. Wielki prorok Brigham Young, urodził się w 1800 r.; pierwsze lata jego życia bardzo mało są znane. Przypuszczają powszechnie, że miejscem jego urodzenia jest stan Ohio, gdzie ma mieć braci, kapłanów kościoła metodystów. Wyższe stanowisko pomiędzy Mormonami zajął dopiero w 1844 roku, po zamordowaniu Józefa Smitha, założyciela tej sekty. Young, natenczas był prezesem dwunastu apostołów, z których jeden, Sidney Ridgon, starał się zająć miejsce Smitha; lecz oskarżenia o herezję i niemoralność, stawione przez Younga i innych, wywołały przeciwko niemu kłótnię i dziedzictwo Smitha powierzone zostało Youngowi. Jego przenikliwość i wrodzona zrzeczność, usprawiedliwiły ten wybór. Przekonawszy się, że stan Illinois jest nieprzychylny dla Mormonów, postanowił i dokonał przesiedlenia swego ludu, przy którym czerpienia Mormonów przewyższają wszelkie, wspomniane w dziejach czerpienia. Young postanowił oddzielić się od przesładowców swej religii górami Skalistymi. Zimno i głód w czasie drogi, położyły trupem znaczną liczbę Mormonów, lecz po niewypowiedzianych, trwających półtora roku trudach, nakoniec koczownicy należą do tej sekty, zatrzymali się w dolinie jeziora Słonego w lipcu 1847 r. i założyli tam pierwszą osadę. Wkrótce pod kierunkiem Younga dzika dolina zamieniła się na bogaty okrag, w którym oko napotykało tylko pola doskonale uprawne, sady pokryte owocami, ogrody napełnione kwiatami, ładne i wygodne domki. Zwrocono bieg źródeł dla nawodnienia pól, wystawiono młyny dla mielenia zboża zebranego na własnych polach, tak, żeby można było żywić osadę bez obcej pomocy. Mormoni na swoją potrzebę założyli fabryki szpilek, papierne, a kiedy sprowadzali co z zewnątrz, olbrzymie karawany składające się z 50 wozów, przekraczały wielkie pustynie, oddzielające je od innych stanów. Organizację swą obecną, Mormoni winni prezydentowi Brigham Young, jak go nazywają, bratu Brighamowi, jak się sam tytułuje.

Po zachodzie słońca, ulice Utah są tak ciche jak pustynia, bo wszyscy mieszkańcy siedzą w domu, z wyjątkiem zimy, kiedy bywa-

Sanctae Mariae Magdalenae A. D. M. C. C. L. XX.

Srebro na tej starożytności szczerbiało. Połzota była tylko na włosach i czepcu i ta się dochowała. Trudno utrzymać, aby ten osobliwy relikwiarz pod względem piękności oko zachwycał, ale dla badacza starożytności wiele jest ważnym, gdyż dokładnie daje widzieć sposób, w jaki za czasów Kazimierza Wielkiego kobiety Polskie głowę ubierały, a przeto do odgadnięcia epoki nie jednej beznapisowej starożytności może posłużyć.

Kościół Reformatorów w nowszym wystawionym czasie nie ma nie takiego, co by pod względem archeologicznym na uwagę zasługiwać mogło.

Stobnica w większej części zamieszkała jest żydami, co sprawia, że to miasto jest brudne, dla podróznego niewygodne; cechów jest 3, najdawniejszy tak nazwany cech wielki, złożony z kowali, ślusarzy i innych z żelaza wyrabiających rzemieślników, ustanowiony przez króla Zygmunta I-go r. 1548, a zatwierdzony przez Zygmunta Augusta w roku 1549. Do tego cechu należeli także i kowale Szydłowscy.

Szwecy mają dwie ustawy: pierwszą zupełnie wyczerpaną być nie może; — druga pochodzi z czasów Jana III-go z roku 1676.

W tymże roku ustanowiony także cech krawców.

Miasto prywatne Oleśnica. Było pierwotnie gniazdem rodziny Oleśnickich, herbu Dębno, po której wygaśnięciu w XVII wieku przeszło na dom Lanckorońskich. Sławni Zbigniew Oleśnicki, który króla Jagiełłę pod Grunwaldem ratował, a potem poruciwszy zbroję do duchownego zaciągnął się stanu, kardynał i zasłużony biskup krakowski, wmurował tu piękny gotycki kościół około roku 1440.

Wiekami później jeden z jego następców Mikołaj Oleśnicki, chwyciwszy się zdan kal-

wina, kościół ten na zbór dla swojej sekty obrócił i dopiero go Lanckorońscy napowrót katolikom oddali.

Miasto rządowe Szydłów. W ustach ludu tutejszego przechowuje się legenda o założeniu tego miasta, wedle której miały tu być pierwotnie wielkie puszcze, a w nich sławny rozbójnik niejaki Szydło miał swoje jaskinie. Król Kazimierz Wielki (bo wszystko cokolwiek się wzniesienia kraju dotyczy, lud nasz do panowania tego monarchy odnosi) upodobał sobie to miejsce, wiele dla polowania dogodne, owego Szydła złapał, a na pamiątkę tego założył miasto i nazwał je Szydłowem, na samem zaś miejscu pobytu złapanego rozbójnika, na pagórku nad jego jaskiniami pierwszy wystawił kościół.

Legenda powyższa nie jest wszystkim z prawdomównością jest ogołoconą. Znajdują się bowiem ustęp góry, na której stoi kościół S-go Ducha jaskinie ręką ludzką poprawiane, które widocznie na inny cel, jak na schronienie dla złoćców służyć nie mogły; należy ją przecież odnieść do nierównie późniejszych czasów, a jeżeli wypędzenie owego Szydła, któremu z Kazimierzem się należy, tedy najpóźniej mogło się stać pod Kazimierzem Sprawiedliwym w końcu XII-go stulecia. Kościół ten S-go Ducha nad owymi jaskiniami zbudowany, nierównie wcześniejszą ma budowę.

W metrykach Koronnych znajduje się przywilej wydany w roku 1329 przez króla Władysława Łokietka, mocą którego tenże miasto Szydłów prawem Szredzkiem obdarzył. Ale osobliwym zdarzeniem nietylko się taki przywilej w Archiwum miejskiem nie znajdował, ale nawet mieszczanie tutejsi upraszając króla Jana III-go, aby ich swobody zatwierdził, złożyli mu przywilej na prawo niemieckie wydany w r. 1470 przez króla Kazimierza IV-go dla miasta Szydłowa, sami zaś jeszcze pod panowaniem króla Stefana nie rzadzili się takim prawem, skoro w pierwszym roku rządów tego Monarchy uchwali-

li sobie oddzielne prawo o spadkach, które w tymże roku sankcję królewską zyskało.

Jeżeli jednak założenie tutejszej osady przynajmniej o półtora wieku panowanie Kazimierza Wielkiego wyprzedza, tedy jej przyzobiegnienie i postawienie w równi z celnicznymi miastami, temu się należy monarsze.

W gruzach licznych dawniej tutejszych gmachów widać jego dobroczynną rękę i dla tego to może mieszczanie tutejsi jego jako założyciela miasta uważają. W rzeczy samej Kazimierz Wielki opasał Szydłów murem, zamknął go 3-ma silnymi bramami, wzmocnił warownym zamkiem i wspaniałą przyozdobił świątynią, tak dalece, że w dawnych przywilejach to miasto nosi nazwisko wielkiego albo mruwanego Szydłowa.

Kiedy w końcu panowania króla Zygmunta III-go, niepiątny żołnierz krajowy w rabunku środków wyżywienia się szukał, miasto innemi miastami Szydłów w roku 1630 stał się ofiarą takiego nieporządku krajowego. Spłonął wtedy zamek, przedmieścia i część miasta wewnątrz murów. Powtórna klęska spotkała go w czasie wojen Szwedzkich poczem się już podźwignąć i do dawnego stanu przywrócić nie mógł.

Zamek. W samym rogu murów miejskich od południa i zachodu stała tu dosyć obszerna murowana warownia. Założył ją w roku 1354 Kazimierz Wielki, a później była oddana przez króla Władysława Jagiełłę bratu jego Wielkiemu Księciu Litewskiemu Świdrygaile, a kiedy ten wzgardził darowizną monarszą, wrócił napowrót do Korony. Przesiadł w niej czasowo Polscy królowie mianowicie w porze łowów aż do czasów Zygmunta III-go. Monarcha ten odnowił i przyozdobił zamek tutejszy i był on ostatnim jego królewskim mieszkaniem.

Skutkiem domowych zaburzeń przez niepiętne żołnierstwo wzniesionych, zamek Szydłowski spłonął ze szczytem w roku 1630. Poprawiony cokolwiek pogorzał powtórnie w czasie Szwedzkich najazdów poczem przestał

być mieszkalnym i z każdym rokiem coraz więcej gruzów rozsypywał na ziemię.

Wedle lustracji z roku 1765 dobr skarbowych stał jeszcze w całości, część mieszkalna była wprawdzie zrujnowana, ale przeciw wszystkim jeszcze z niej sterczały ściany. Stajnie i brama nadrujnowane. Dzisiaj owi skarbczyk prawda w murach cały ale bez dachu, z części mieszkalnej dwie tylko ściany, ze stajen podobnie same ściany, a brama przetrwała na kamienicy, i z całego zamczyska sama jedna mieszkalna. Nad jej wejściem orzeł mający w środku 3 Szwedzkie korony, a po bokach litery S. T. R. P. M. D. L. co znaczy: *Sigismundus tertius Rex Poloniae magnus Dux Lithuaniae*; niżej zaś tablica marmurowa z napisem:

Diva Piastrorum progenies aedificavit furor militis injuriaque temporis labi fecit.

Josephus in Zaluskie Comes Junosza Zaluski ab interitu vindicavit a. d. M. D. CCC. XXIII.

Zamek Szydłowski zajmuje dość obszerne terytorium i ma przestronny dziedziniec. Przypatrzyć się rozrzuconym jego ruinom, widać w nich najwyraźniej trzy epoki stawiania — najdawniejszą jego część jest ta, która później na stajnie była obrócona, — gotyckie w niej okna każą ją przynajmniej do XV-go odnieść stulecia. Zastanawiając się nad wewnętrznym rozłożeniem murów w tej części, łatwo odgadnąć, że ona pierwotnie główny gmach zamkowy stanowiąca, a między innemi mieściła w sobie kaplicę. Skarbczyk w samym rogu stojący zdaje się mieć budowę późniejszą, przebiega ta po za koniec XV-go wieku nie wiele zachodzić może. Zdaje się, że miał dach kryty, kominy jego uwiecznione są koronami z 8 okragłych galek. Styl włoski i plan (o ile z ruiny wnosić można) dosyć charakterystyczny. Nareszcie ta część, którą Lustratorowie w 1765 jako główną zamkową opisali, a z której tylko dwie ściany dzisiaj sterczą, jest najpóźniejsza i zaledwie do XVII-go wieku odnieszona być może. Osobliwością tego zamku

jest nadzwyczaj wyraźnie odbijający się w jego murach odgłos. Zjawisko to jest najwidoczniejszą wtdy, kiedy osoba mówiąca stoi przy skarbczyku, a obróconą jest ku muirom stajniowym czyli starozamkowym, z tego punktu dłuższe nawet wyrazy echo w całości powtarza. Zamek Szydłowski stoi w samym narożniku miasta. Mur jego obwodowy był tylko przedłużeniem muru miejskiego i tem się tylko od niego różnił, że w obrębie zamkowym blaszkami był najeżony.

Mury miejskie i brama Krakowska. Kazimierz Wielki obwarował Szydłów murem i trzema umocnił bramami. Mur ten po większej części dziś rozrzucony, w malej liczbie punktów w pierwotnej dochował się wysokości, równie jak zamek wzniesiony był z kamienia łupanego.

Z trzech bram, Krakowska dochowała się w całości, ma ona osobliwą, i od innych bram odmianną budowę, że się nad mur miejski jedną tylko ścianą wznosi.

Żądł dolna tylko jej część jest warowną, górna do zdobyci tylko ale nie do obrony służyć mogła. W niej schody na górę kamienne. Styl budowy włoski, łączący piękność z oryginalnością pomysłu.

Dwie inne bramy, to jest Sandomierska i Opatowska już w roku 1765 były rozwalone. Ratusz jednopiętrowy, w środku rynku stojący ma budowę nowszą bez żadnych szczególnych osobliwości.

(dalszy ciąg nastąpi.)

